

Effektiv beskatning af opsparingsafkast i Danmark

Jesper Gregers Linaa

De Økonomiske Råds Sekretariat, mail: jl@dors.dk

Lars Haagen Pedersen

Finansministeriet, mail: lh@fm.dk

Peter Birch Sørensen

Økonomisk Institut, Københavns Universitet, mail: pbs@econ.ku.dk

SUMMARY: A measure of the expected marginal effective tax rate (EMETR) on returns to savings is defined and estimates of EMETRs for Danish pension schemes are presented. Effective tax rates include explicit taxation of capital income and implicit taxation through changes in means-tested public transfers. Some key results are: (1) EMETRs on returns to pension savings tend to be regressive: Individuals who pay the top marginal income tax rate during their working lives face a lower EMETR on the returns to savings than do individuals with a working life income below this level. (2) Tenants receiving rent subsidies tend to face a higher EMETR on savings than individuals who do not receive the subsidy (including homeowners). (3) EMETRs increase with age for most income levels. In general, EMETRs vary greatly across different types of saving, different income brackets and different age groups. The outcome is a system of capital income taxation with highly intransparent distribution effects and potentially highly distortionary allocation effects.

1. Problemstilling og hovedresultater

Indførelsen af arbejdsmarkedspensioner på det private arbejdsmarked i starten af 1990'erne betød en udbredelse af opsparingsbaserede pensionsordninger til langt størstedelen af de beskæftigede. En meget stor del af befolkningen foretager derfor systematisk opsparing i finansielle fordringer. For hovedparten af de fremtidige pensio-

Denne artikel er udarbejdet mens alle forfattere var tilknyttet De Økonomiske Råd. Artiklen er baseret på begrebsapparat og beregningsmodeller udviklet til analysen i Kapitel II om »Opsparing« i De Økonomiske Råd (2008). Vi takker Michael Andersen og Sune Sabiers, fra DREAM hhv. AE Rådet, for hjælp og kommentarer i forbindelse med dette arbejde. Claus Thustrup Kreiner samt to anonyme referees takkes for konstruktive kommentarer. Synspunkter i dette papir er forfatternes og ikke nødvendigvis sammenfaldende med vurderinger fra Finansministeriet og Det Økonomiske Råds formandskab.

nister betyder det, at en væsentlig del af deres pensionsindkomst vil være baseret på finansiel pensionsopsparing. Den stigende pensionsopsparing vurderes at føre til, at den opsparingsbaserede del af de samlede pensionsudbetalinger vil stige fra godt en tredjedel til omtrent halvdelen frem mod 2040, jf. Velfærdskommissionen (2006). Det er bemærkelsesværdigt, at denne væsentlige strukturelle ændring i pensionssystemet er blevet gennemført, uden at beskatningsregler eller regler for sociale pensioner er ændret i et betydende omfang.¹

Indførelsen af et opsparingsbaseret pensionssystem, hvor de udbetalte pensioner alene er baseret på den forrentede opsparing, indebærer en aflastning af forventede fremtidige offentlige forpligtelser i det omfang, at de enten direkte reducerer de fremtidige offentlige pensioner eller reducerer forventningen til fremtidige stigninger i pensionerne som følge af den generelle velstandsudvikling. I det omfang pensionsopsparingen afkaster en positiv vækstkorrigeret realrente efter skat, vil opsparingsbaserede pensionsordninger tillige kunne give større pensionsudbetalinger end offentligt finansierede pay-as-go-pensioner. Af disse årsager anbefaler f.eks. OECD, at velfærdsstaterne udbygger de opsparingsbaserede pensionsordninger.

Imidlertid er der en indbygget konflikt mellem ønsket om et offentligt pay-as-you-go-pensionssystem, der via indkomstafhængighed er målrettet de svageste grupper, og ønsket om at skabe incitament til at opbygge opsparingsbaserede pensioner for brede grupper i befolkningen, når disse pensioner fører til reduktion i de målrettede sociale pensioner. Derfor er der behov for at afveje pay-as-you-go-pensionssystemets målrettedhed overfor sikringen af et vist opsparingsincitament.² For at kunne foretage denne afvejning er det nødvendigt at vurdere omfanget af det incitamentsproblem for opsparingen, som følger af samspillet mellem skattesystemet og aftrapningen af de offentlige ydelser. Formålet med dette papir er at estimere den effektive beskatning af afkast af forskellige former for opsparing givet de danske regler for beskatning og indkomstafhængighed af offentlige ydelser. Til det formål udvikles et mål for den effektive beskatning, der vurderer den forventede tilbagediskonterede værdi af skattebetalingerne relativt til den forventede tilbagediskonterede værdi af det samlede afkast før skat. Skattemålet bliver dermed sammenligneligt med en kapitalindkomstskattesats, som f.eks. pensionsafkastskatten på 15 pct. af afkastet.

1. Det står i kontrast til forventningen i LO forud for indførelsen af arbejdsmarkedspensionerne, jf. betænkningen fra LO's Pensionsreformudvalg, LO (1985 s. 86): (Det er udvalgets vurdering), »at der er behov for en omlægning og forenkling af det nuværende pensionssystem, og at dette på visse områder vil blive yderst påtrængende i forbindelse med gennemførelse af en arbejdsmarkedspension. Det gælder især visse indkomstafhængige ydelser – boligydelsen og den varige hjemmehjælp...«

2. Velfærdskommissionen (2006) og De Økonomiske Råd (2008) foreslår at mindske dilemmaet ved at indføre tvungne offentligt finansierede pensionsindbetalinger på vegne af personer, som pga. ledighed, handicap eller lignende ikke kan forventes at få en tilstrækkelig stor opsparingsbaseret pension. Disse indbetalinger erstatter den indkomstafhængige del af den fremtidige offentlige pension.

Husholdningernes opsparing i finansielle aktiver kan ske i form af såkaldt »fri« kapitalindkomstskattepligtig opsparing eller i form af bunden pensionsopsparing. Ved bunden pensionsopsparing afviger reglerne for beskatning og modregning i offentlige ydelser fra reglerne for fri opsparing. På grund af samspillet mellem skatte- og overførselssystemet vil den forventede marginale effektive skattesats (EMETR) på pensionsopsparing typisk variere med både indkomsten på indbetalingstidspunktet, varigheden af perioden frem til udbetaling af pensionen samt adgangen til offentlige overførsler som f.eks. boligsikring og -ydelse på henholdsvis ind- og udbetalingstidspunktet. Herudover vil EMETR afhænge af niveauet for den indkomst i pensionsalderen, der følger af den samlede pensionsformue, og endelig vil den afhænge af typen af pensionsopsparing.

Ved anvendelse af det opstillede mål for den forventede effektive beskatning beregnes beskatningen af afkastet af en forøgelse af opsparingen på forskellige tidspunkter i livet under forskellige antagelser om indkomstudvikling over arbejdslivet, boligforhold og den resulterende størrelse af pensionsopsparing. EMETR i livrente- og kapitalpension sammenlignes med EMETR af fri kapitalindkomstskattepligtig opsparing for hver af de udvalgte kombinationer af forudsætninger.³

Med de skatteregler, der følger af den fuldt indfasede Forårspakke 2.0,⁴ er analysens resultat, at for langt størstedelen af befolkningen i den erhvervsaktive alder er EMETR lavest for kapitalpension uanset personens alder på indbetalingstidspunktet. Forskellen til livrente er dog begrænset, hvis personen ikke modtager boligstøtte. Dette resultat gælder for personer, der ikke betaler topskat, ikke har negativ kapitalindkomst på mere end 50.000 kr. årligt, samtidig med at personens pensionsopsparing inddebærer, at pensionstillægget ikke er fuldt aftrappet. Personer, der ikke betaler topskat som erhvervsaktive, vil typisk ikke have pensionsindkomst af en sådan størrelse, at pensionstillægget for en enlig er fuldt aftrappet.

3. For at holde antallet af dimensioner nede i dette papir bortses fra ratepension. En ratepension med en lang udbetalingsperiode på f.eks. 20 år vil indebære resultater, der er tæt på de resultater, som opnås for en livrente. I Linaa, Pedersen og Sørensen (2010), som udgør arbejdspapiret for denne artikel, rapporteres der resultater baseret på opsparing i en ratepension med en 10-årig udbetalingsperiode.

4. Inden offentliggørelsen af denne artikel er der i efteråret 2012 vedtaget en ny skattereform, der på en række punkter påvirker resultaterne i artiklen. For det første ændres skattereglerne for kapitalpension (og betegnelsen ændres til »alderspension«). Der betales i en gennemsnitskommune 37,3 pct. i skat af indbetalinger, mens udbetalingen er skattefri. Det indebærer en reduktion af skatten, idet der tidligere betales 40 pct. på udbetalingstidspunktet. Indbetalinger reducerer ikke længere indkomstgrundlaget for f.eks. boligsikring. For de fleste vil ændringen betyde, at EMETR af alderspension reduceres i forhold til de her præsenterede beregninger af de hidtidige kapitalpensionsregler – og mest for indbetalinger foretaget relativt tæt på pensionstidspunktet. For det andet forøges grænsen for topskat som led i 2012 reformen, hvilket reducerer den gruppe af personer, som betaler topskat. Endelig forøges den indkomstafhængige del af folkepensionen, hvormed det indkomstniveau, hvor pensionstillægget er fuldt aftrappet, kommer tættere på at svare til det indkomstniveau, hvor der betales topskat.

Hvis personen betaler topskat på indbetalingstidspunktet, er EMETR lavest ved opsparring på livrente. Resultatet gælder uanset størrelsen af personens opsparingsbaserede pension og er således uafhængigt af, om personen modtager pensionstillæg eller betaler topskat som pensionist. Også i dette tilfælde gælder resultatet for indbetalinger på alle tidspunkter i arbejdslivet, og uanset om personen modtager boligstøtte eller ej.

Såvel Forårspakke 2.0 som Skattereform 2012 indebærer, at indtægtsgrænsen for topskat hæves. Det øger størrelsen af den befolkningsgruppe, der har et vist skattemæssigt incitament til opsparring på kapitalpension. Under en fuldt indfaset Forårspakke 2.0 vil en person med en indkomst svarende til medianindkomsten for langvarigt videregående uddannede kun i begrænset omgang betale topskat i de år af livet, hvor indkomsten er højest. Skattereform 2012 reducerer antallet af topskatteydere yderligere.

Særlig for personer, som modtager boligstøtte, peger analysen på, at der er en skattemæssig fordel ved at spare op i kapitalpension frem for i pensionsordninger med livsvarige ydelser. Denne skattemæssige favorisering af kapitalpension forekommer ikke velafstemt med indretningen af arbejdsmarkedspensionerne, der typisk er udformet som livrenter.

Analysen viser også, at EMETR er højere, jo senere i livet opsparringen foretages, hvis indkomsten som erhvervsaktiv ikke beskattes med topskat. Effekten er særligt markant for pensionsopsparring, idet ikke kun det løbende afkast, men også nedbringelsen af den akkumulerede formue bidrager til aftrapning af offentlige ydelser i dette tilfælde. Dermed vil personer, som ikke betaler topskat, typisk stå overfor en højere EMETR af pensionsopsparring i livrente end af fri kapitalindkomstskattepligtig opsparring i de sidste år inden pensionsalderen.

Endvidere viser analysen, at EMETR af den skattemæssigt mest fordelagtige opsparringsform er lavere for personer, der betaler topskat på indbetalingstidspunktet end for personer, som ikke betaler topskat af den marginale indkomst. Endelig er det et hovedresultat af analysen, at der er betydelige forskelle i den marginale effektive afkastbeskatning.

Den resterende del af artiklen er organiseret på følgende måde: I afsnit 2 opstilles det anvendte mål for den forventede effektive beskatning af opsparringsafkast. Afsnit 3 beskriver de generelle antagelser, der ligger bag beregningerne for fire typepersoners indkomstprofil over livet, herunder også udbetalingerne fra deres arbejdsmarkedspensioner. Resultaterne vedrørende den effektive afkastbeskatning for typepersonerne præsenteres i afsnit 4, mens der konkluderes i afsnit 5.

2. Opgørelse af den forventede effektive beskatning af opsparringsafkast

Den samlede beskatning af opsparringsafkastet opgøres som summen af fire elementer: (1) Direkte beskatning af afkastet, (2) Tab/gevinst som følge af, at indbetalin-

ger til pensionsopsparing er fradragsberettigede, mens udbetalinger er skattepligtige, og der potentielt er forskel i de marginale skattesatser på de to tidspunkter, (3) Modregning i indkomstafhængige ydelser som følge af opsparingsafkast og nedbringelse af den akkumulerede pensionsformue og (4) Beskatning af en eventuel efterladt arv.

Den marginale direkte beskatning af afkastet af pensionsopsparing er lig pensionsafkastskattesatsen, τ^{pal} , der udgør 15 pct. af markedsafkastet før 2012 og 15,3 pct. derefter. Når opsparingen foretages som fri opsparing i f.eks. et pengeinstitut, afhænger den marginale kapitalindkomstskattesats, τ^A , derimod af personens samlede indkomst og evt. nettorenteudgifter.

Nogle pensionsformer (livrente, rate- og den hidtidige kapitalpension) indkomstbeskattes ikke på indbetalingstidspunktet, mens udbetalinger omvendt er indkomstskattepligtige. Hvis de marginale skattesatser på ind- og udbetalingstidspunktet er identiske, vil den tidsmæssige placering af beskatningen ikke påvirke størrelsen af udbetalingerne efter skat. Imidlertid svarer skattereduktionen ved indskud på en pensionsordning ikke nødvendigvis til beskatningen ved opsparings udbetaling. Dermed kan kombinationen af fradragsret ved indbetaling og beskatning ved udbetaling påvirke nutidsværdien af den samlede skattebetaling. I det følgende angiver ΔQ_t den ændring i en skatteydere skattebetaling i et givet leveår t , der fremkommer som følge af en ekstra indbetaling til eller udbetaling fra en pensionsordning. Ved indbetalinger gælder i kraft af fradragsretten, at $\Delta Q_t < 0$, mens beskatningen ved udbetaling indebærer $\Delta Q_t > 0$.

Herudover kan opsparings formue- og afkastforhold give anledning til modregning af udbetalinger fra opsparingsordningen i diverse indkomstafhængige sociale ydelser, såsom folkepensionstillæg og boligydelse. Ændringen i ydelserne benævnes ΔT_t . For $\Delta T_t > 0$ er der tale om reduktioner i de samlede ydelser. Da pensionsindbetalinger reducerer den personlige indkomst, kan de give anledning til tildeling af f.eks. øget boligsikring, således at $\Delta T_t < 0$ svarende til, at de indkomstafhængige overførsler stiger ved indbetalingen.

Endelig er det muligt, at personen efterlader en arv, der beskattes hos arvingerne. Dette er relevant, hvis opsparingen har fundet sted som fri opsparing eller som en kapitalpension. Størrelsen af arven skrives i det følgende B , og τ^B er skattesatsen herpå. Da livrenten er en forsikringsordning, efterlades der ikke nogen arv ved opsparerens død, selvom de samlede udbetalinger herfra måtte være mindre end de samlede indbetalinger. Ved opsparing i livrente gælder det således altid, at $B = 0$.⁵

5. I den konkrete analyse er det antaget, at efterladt arv i kapitalpension beskattes med 40 pct., mens efterladt formue i et pengeinstitut ikke beskattes, svarende til en antagelse om, at arven er mindre end den skattefri bundgrænse for arveafgift.

Antag nu, at en person med alderen a øger sin opsparing det pågældende år. Den effektive skattesats på det resulterende ekstra opsparingsafkast kan da opgøres som den tilbagediskonterede værdi af de forventede ekstra fremtidige skattebetalinger sat i forhold til den tilbagediskonterede værdi af det forventede ekstra fremtidige afkast før skat.

Den forventede effektive beskatningsprocent for en a år gammel person kan skrives som

$$E_a \{ \tau_a \} = \frac{\sum_{t=a}^T \left\{ \delta_{a,t} (\tau_t^i [1 - \lambda_a] A_t + \Delta T_t + \Delta Q_t) + \gamma_{a,t} \tau^B B_t \right\}}{(1 - \lambda_a) \sum_{t=a}^T \delta_{a,t} A_t} \quad (1)$$

hvor A_t er afkastet før skat i det fremtidige leveår $t \geq a$, $\tau_t^i \in \{ \tau_t^A, \tau_t^{pal} \}$ afhængigt af opsparingstype, og $\delta_{a,t}$ og $\gamma_{a,t}$ er diskonteringsfaktorer. Der opereres af tekniske årsager med en øvre levealder på T år, hvor T er sat lig 120 år.^{6,7}

Afkastet skaleres endvidere med faktoren $1 - \lambda_a$. Denne skalering er relevant ved opsparing i kapitalpension og livrente, hvor afkastet delvist er opsparerens eget og delvist tilhører staten i kraft af den udskudte skat af opsparingsbeløbet. Uden skaleringen ville skattemålet blive skævt, idet den implicitte beskatning (opfanget af leddene ΔT_t og ΔQ_t) så ville blive opgjort i forhold til et for stort afkast og dermed påvirke beskatningen for lidt. For kapitalpension er $\lambda_a = 0,4$, hvilket afspejler, at 40 pct. af opsparingen skal betales i skat ved udbetaling. Derfor er 40 pct. af afkastet statens, mens de resterende 60 pct. er opsparerens eget afkast. Ligeledes er det den gennemsnitlige direkte skattesats på den marginale udbetaling, der er relevant for livrentens vedkommende. Denne kan imidlertid ikke identificeres på indbetalingstidspunktet, så her sættes λ_a lig den marginale skattesats på arbejdsindkomst på indbetalingstidspunktet, dvs. når personen er a år gammel. Ved fri opsparing sættes $\lambda_a = 0$, idet hele afkastet tilhører opsparereren.

I det tilfælde, hvor der kun er direkte (explicit) afkastbeskatning, og denne er konstant over tid, ses af (1), at den effektive marginalsattesats bliver $E_a \{ \tau_a^i \} = \tau^i$. Man kan således direkte sammenligne de beregnede effektive skattesatser med den almindelige afkastbeskatning, hvilket er rationalet for definitionen af skattemålet i (1).

6. Den samlede beskatning er ikke uafhængig af valget af rente. Det skyldes, at jo lavere afkastet (og beskatningen heraf) er, desto større vægt vil fradragsmuligheder ved indbetaling og beskatning ved udbetaling antage i den samlede beskatning.

7. For en praktisk anvendelse og dekomponering af dette mål ud på de respektive bidrag, der indgår i (1), henvises til tabel IV.6 i De Økonomiske Råd (2008b).

Diskonteringen af den forventede værdi af skatter og ydelser, $\delta_{a,t}$, er givet ved

$$\delta_{a,t} = \left[\prod_{j=a}^t (1 - \mu_j) \right] / (1 + r(1 - \tau^{pal}))^{t-a},$$

hvor μ_j er den aldersbetingede døds sandsynlighed for en person med alder j , således at $\prod_{j=a}^t (1 - \mu_j)$ er sandsynligheden for, at en a år gammel person bliver mindst t år gammel. Den samlede diskontering $\delta_{a,t}$ benytter således renten efter pensionsafkastskat ved tilbagediskonteringen og vægter tillige med sandsynligheden for at være i live på det pågældende tidspunkt.⁸

Diskonteringen af skat på den forventede værdi af efterladt arv, $\gamma_{a,t}$, er givet ved

$$\gamma_{a,t} = \mu_t / (1 + r(1 - \tau^{pal}))^{t-a},$$

som benytter renten efter pensionsafkastskat vægtes med sandsynligheden for at dø i leveåret $t \geq a$.

For fri opsparing i f.eks. et pengeinstitut og for kapitalpensioner beregnes afkastet som forrige periodes indestående, W_{t-1} , multipliceret med før-skat renten, r_t . Afkastet kan således skrives

$$A_t = r_t W_{t-1} \tag{2}$$

Livrenten er speciel i denne sammenhæng, fordi udbetalinger fra ordningen er betinget af, at den forsikrede er i live. Det skattepligtige afkast er også for denne ordning givet ved (2). Der er imidlertid som nævnt tale om en forsikringsordning, hvor det enkelte medlem, som ikke dør, opnår et ekstra afkast. Det ekstra afkast modsvares af, at formuen tilfalder selskabet i tilfælde af den forsikredes død. Det kaldes i det følgende for *overlevelsesforrentningen*, og denne del af afkastet er skattefrit. Det forventede afkast af en livrente for en $a-1$ år gammel person, der er i live året efter, er således forrige periodes formue multipliceret med renten og divideret med sandsynligheden for at være i live ét år senere, dvs. $r_t W_{t-1} / (1 - \mu_a)$, hvor μ_a er sandsynligheden for, at en $a-1$ år gammel person dør, inden vedkommende bliver a år gammel. Da $(1 - \mu_a) < 1$, gælder det dermed, at afkastet på livrenten er større end ved opsparing i pengeinstitut, rate- og kapitalpension.

8. Der anvendes samme diskonteringsfaktor for alle opsparingsformer, således at det ikke er forskellig diskontering, der giver anledning til forskelle i den forventede beskatningsprocent.

3. Beregningsforudsætninger og indkomstprofiler

Vi bruger nu det ovenfor opstillede skattemål til at beregne den effektive beskatning af opsparingsafkast under en række stiliserede antagelser. Først konstrueres stiliserede lønudviklinger over livet ved at tage udgangspunkt i aldersbetingede lønprofiler svarende til medianlønnen for fire uddannelsesniveauer: Ufaglærte, faglærte, personer med kort eller mellemlang videregående uddannelse og personer med lang videregående uddannelse. Herudover ses på typepersoner, som har henholdsvis 20 pct. og 100 pct. højere årsindkomst end medianindkomsten for den typiske person med lang videregående uddannelse. Endelig betragtes den effektive beskatning for en person, som betaler topskat gennem hele livet. Det antages, at den aktuelle aldersbetingede lønprofil i tværsnitsdata er udtryk for den forventede stigning i den vækstkorrigerede løn over livet for en person med den givne uddannelse. Dernæst defineres for hver lønprofil en pensionsindbetalingsprofil, som fastlægger det forventede pensionsniveau, der danner udgangspunktet for beregning af den effektive marginale afkastbeskatning ved ekstra opsparing på forskellige tidspunkter i livet. Pensionsindbetalingsprofilerne baseres på de nuværende overenskomstaftalte indbetalingsprocenter, jf. De Økonomiske Råd (2008a). Der ses bort fra frivillige indbetalinger på privattegnede pensionsordninger, mens det antages, at der udbetales 15.000 kr. pr. person i livsvarig pension fra ATP.⁹ Fraværet af frivillige pensionsindbetalinger tenderer mod systematisk at undervurdere indkomsten som pensionist, jf. opgørelserne af indbetalingsniveauerne i De Økonomiske Råd (2008a). Det antages, at ufaglærte og faglærte starter indbetalingen som 22-årige, mens personer med kort og mellemlang videregående uddannelse indbetaler fra de er 25 år og personer med lang videregående uddannelse fra de er 28 år. Alle typer personer antages at gå på pension som 65-årige. Generelt vil der således være en tendens til, at de præsenterede eksempler vil undervurdere pensionsdækningen for yngre personer pga. den forventede senere tilbagetrækning for disse grupper (som følge af Velfærdsforliget af 2006 og tilbagetrækningsreformen af 2011), mens visse typeeksempler for personer tæt på pensionsalderen vil have en tendens til at overvurdere pensionsdækningen, fordi arbejdsmarkedspensionerne for ufaglærte og faglærte først indførtes i 1991, og indbetalingsprocenten gradvis er forøget i perioden herefter, jf. De Økonomiske Råd (2008a).

Beregningerne forudsætter, at alle typer af opsparing forrentes med samme sats efter eventuelle administrationsomkostninger. Konkret anvendes en årlig nominal forrentning på 4,75 pct. Antagelsen om ens afkast er ikke nødvendigvis udtryk for en rea-

9. ATP er ikke formelt modelleret i beregningerne. De 15.000 kr. svarer omtrent til udbetalingerne for en person, som har været fuldtidsbeskæftiget på arbejdsmarkedet gennem hele arbejdslivet. Beløbet hæver niveauet for de opsparingsbaserede pensioner som pensionist, men påvirker herudover ikke resultaterne vedrørende de effektive marginalskatte.

listisk vurdering, men foretages for at sikre, at de forskelle, som afdækkes, alene skyldes skatte- og overførselssystemet og ikke forskelle i de underliggende forrentninger. Det antages, at inflationen er på 1,75 pct., og at reallønnen vokser med 2 pct. Dette giver en vækstkorrigeret realrente efter pensionsafkastskat på 0,24 pct.

Den tekniske modellering af livrenteordninger følger modelleringen i DREAM, jf. Pedersen m.fl. (1999), idet det dog af sammenlignelighedsgrunde er antaget, at der ikke er ægtefællepensionsforsikring og invalidepensionsforsikring i den pågældende ordning, som derved alene bliver en alderspensionsforsikringsordning. De anvendte overlevelsessandsynligheder er beregnet som det uvægtede gennemsnit for kvinder og mænd, jf. Hansen og Barington (2009). Den tekniske grundlagsrente i livrenteordningen antages at være lig den vækstkorrigerede realrente, hvilket sikrer, at annuiteter udbetales med en vækstrate svarende til lønudviklingen.¹⁰

De anvendte forudsætninger betyder, at hverken personer med indkomster svarende til medianindkomsterne for ufaglærte, faglærte eller personer med kort eller mellem-lang videregående uddannelse kommer til at betale topskat som erhvervsaktive. Dette gælder såvel med skattereglerne for 2009 som med skattereglerne for 2019, hvor skattereformen i Forårspakke 2.0 er fuldt indfaset. For personer med lang videregående uddannelse indebærer skattereglerne fra 2009, at de betaler topskat fra de er 36 år, mens stigningen i topkattegrænsen som følge af Forårspakke 2.0 betyder, at de fra 2019 først vil komme til at betale topskat fra det 44. år. Ingen af personerne med indkomst svarende til medianindkomst til en uddannelsesgruppe opnår med de anvendte forudsætninger en pensionsindkomst fra opsparingsbaserede ordninger, som er tilstrækkeligt høj til, at pensionstillægget bliver fuldt aftrappet. Det betyder også, at ingen af disse typepersoner betaler topskat som pensionist.

For personer i lejebolig fokuseres alene på typepersoner svarende til medianindkomsten for de fire uddannelsesgrupper. Alle disse typepersoner er berettigede til boligydelse som pensionister, og pensionsindkomsten er for alle typer tilstrækkelig høj til, at boligydelsen er indkomstafhængig på marginalen.

4. Resultater

For hver af de stiliserede forløb af indkomst over livet beregnes den forventede marginale effektive afkastbeskatning af en indbetaling til pensionsopsparing eller fri opsparing på 40.000 kr. (før skat), når der tages udgangspunkt i den pensionsopsparing, der følger af vedkommendes arbejdsmarkedspensionsindbetalinger. I marginalanaly-

10. Ved beregning af de forventede pensionsudbetalinger anvender pensionselskaber en såkaldt teknisk beregningsrente, der er lavere end markedsrenten. For pensioner under udbetaling betyder dette princip, at vækstraten i den årlige pensionsudbetaling svarer til forskellen mellem den tilskrevne rente og den anvendte beregningsrente, jf. Pedersen m.fl. (1999).

sen antages, at indbetalingen foretages én gang i løbet af den erhvervsaktive alder. Beregningen gennemføres for forskellige tidspunkter i livet for at vurdere udviklingen i den marginale afkastbeskatning over livsforløbet.

4.1 Opsparing i et kapitalindkomstskattepligtigt aktiv

Først betragtes en fri kapitalindkomstskattepligtig opsparing. Det antages til at begynde med, at personen gennem hele livet har positiv kapitalindkomst. For personetyperne, der ikke betaler topskat (ufaglærte, faglærte og personer med en kort eller mellem-lang videregående uddannelse), vil den direkte marginalskat på kapitalindkomst efter gennemførelsen af Forårspakke 2.0 være på godt 37 pct., svarende til summen af kommuneskatten og statsskatten på det nederste trin af skatteskalaen.

Ved udmåling af pensionstillægget modregnes knap 31 pct. af kapitalindkomsten fra den højere frie opsparing for en enlig pensionist. Det fører til, at den forventede beskatning stiger, jo senere i livet opsparingen foretages.¹¹ Hvis opsparingen havde fundet sted, mens personen var pensionist, ville effekten på den effektive afkastbeskatning have været de fulde 31 pct. af afkastet. Da indbetalingen imidlertid finder sted, mens personen er erhvervsaktiv, vil den del af afkastet, som falder i perioden før vedkommende bliver pensionist, ikke give anledning til modregning. Derfor vil modregningens andel af det tilbagediskonterede samlede afkast generelt være lavere end 31 pct. Jo tidligere indbetalingen foretages, jo lavere bliver effekten af modregningen på den effektive afkastskatteprocent.

For personer med en indkomst svarende til medianindkomsten for de tre nævnte uddannelsesgrupper vokser den effektive beskatning derfor gradvist, jo senere i den erhvervsaktive del af livet indbetalingen foretages. For en 30-årig bliver den effektive marginale sats med de fremtidige skatteregler 41 pct., hvoraf de 34 pct.point hidrører fra den direkte beskatning, og de 7 pct.point hidrører fra modregning af pensionstillægget. For en 60-årig er den effektive marginale sats 51 pct., hvilket er sammensat af et bidrag på 28 pct.point fra den direkte beskatning og et bidrag på 23 pct.point fra aftrapningen af pensionstillægget, jf. tabel 1.¹²

Også personer med en indkomst svarende til medianindkomsten for langvarigt videregående uddannede vil i regneeksemplet have en effektiv marginalbeskatning af kapitalindkomst på samme niveau som de øvrige tre typeeksempler efter de nye skatteregler. Dette gælder, selvom disse personer betaler topskat af deres arbejdsindkomst.

11. Forårspakke 2.0 forøger pensionstillægget med 2.000 kr. i 2010. Da grænsen for fuld aftrapning af tillægget fastholdes, betyder det, at aftrapningsprocenten forøges fra 30 pct. til 30,9 pct.

12. Da de forøgede afkast fører til aftrapning af pensionstillægget, stiger den skattepligtige indkomst ikke fuldt ud med stigningen i afkastet. Derfor stiger den direkte skattebetaling mindre end svarende til marginalskatteprocenten. Jo senere i arbejdslivet indbetalingen foretages, jo større er denne effekt på den forventede beskatning over livsforløbet.

Tabel 1. Forventet effektiv marginal afkastbeskatning i pct. ved kapitalindkomsts-kattepligtig opsparing.

Alder	Ufaglært Faglært KMVU	LVU	LVU + 20 pct.	LVU + 100 pct.	LVU + 200 pct.
25	41	–	–	–	–
30	41	41	41	37	37
35	42	42	42	37	37
40	43	43	43	37	37
45	44	44	44	37	37
50	45	45	45	37	37
55	47	47	47	37	37
60	51	51	51	37	37

Anmærkning: Vurderet ved skattesatser for fuldt indfaset Forårspakke 2.0. Det antages at personen har positiv kapitalindkomst under 40.000 kr., ingen boligstøtte.

Årsagen er, at Forårspakke 2.0 introducerer et fradrag i topskattegrundlaget for kapitalindkomst på 40.000 kr. for enlige. Med antagelserne i eksemplet kommer kapitalindkomsten ikke over de 40.000 kr., og der skal derfor ikke betales topskat af opsparingsafkastet.

For personer, som ikke modtager det indkomstafhængige pensionstillæg, er den effektive marginale beskatning af øget kapitalindkomsts-kattepligtig opsparing lig med den direkte beskatning af opsparingen. Personer med så høj en pensionsindkomst vil derfor have en effektiv beskatning på ca. 37 pct., hvis deres samlede kapitalindkomst ikke overstiger 40.000 kr.

For personer med negativ kapitalindkomst – hvilket er den typiske situation for mange (i hvert fald yngre) boligejere – er den marginale direkte afkastbeskatning på 33½ pct., hvis de årlige nettorenteudgifter er mellem 0 og 50.000 kr. Det betyder, at den direkte afkastbeskatning er ca. 4 pct.point lavere end i regneeksemplerne ovenfor. Hvis rentebetalingerne overstiger 50.000 kr., er den marginale direkte afkastbeskatning 25½ pct. eller ca. 12 pct.point lavere end for personer med positiv kapitalindkomst. Den effektive marginale beskatning af afkast for en person med stor negativ kapitalindkomst er derfor umiddelbart mellem 30 og 40 pct. afhængigt af vedkommendes alder på indbetalingstidspunktet. Imidlertid kan man forestille sig endnu lavere effektiv afkastbeskatning, fordi de betydelige renteudgifter kan bringe indkomsten i pensionsalderen under grænsen for aftrapning af pensionstillægget. Hvis det er tilfældet, reduceres den effektive afkastbeskatning til i grænsen at nå 25½ pct., hvis indkomsten som pensionist på intet tidspunkt er tilstrækkelig til, at pensionstillægget aftrappes. Hermed skaber skatte- og overførelsessystemet et vist incitament imod nedbringelse af relativt store gældsposter.

4.2 Opsparing i livrente for ejere

Hvis opsparingen tager form af indbetalinger på en livrente, er indbetalingen fradragsberettiget i den personlige indkomst, afkastet af opsparingen beskattes med 15 pct. uafhængigt af indkomst mv., og udbetalinger fra ordningen beskattes som personlig indkomst. Indbetalinger reducerer indkomstgrundlaget for beregning af indkomstafhængige sociale ydelser som f.eks. boligsikring og vil derfor potentielt kunne forøge boligsikringen, mens man er erhvervsaktiv. Modsat forøger udbetalinger fra pensionsordningen indkomstgrundlaget for udmåling af sociale ydelser. I modsætning til fri kapitalindkomstskattepligtig opsparing, hvor det løbende afkast som pensionist giver anledning til modregning, er det den samlede årlige udbetaling fra livrenten, som modregnes i de sociale ydelser. Den årlige udbetaling inkluderer nedbringelsen af hovedstolen og det akkumulerede afkast frem til pensionering, foruden det løbende afkast som pensionist. Det betyder, at gevinsten i form af den lavere direkte afkastbeskatning på pensionsopsparingen skal holdes op mod det potentielle ekstra tab, som følger af den forøgede modregning af de sociale ydelser. Modregningen i pensionstillægget fører på sin side til, at den skattepligtige indkomst bliver mindre end uden modregning. Dermed finansieres en del af modregningen i tillægget af reducerede skattebetalinger.

Personer med indkomst svarende til ufaglærte, faglærte, KMVU og LVU, der ikke er berettiget til boligstøtte, står over for den samme effektive marginale afkastbeskatning på 29 pct.point ved indbetaling til en livrente som 30-årige, idet ingen af de nævnte grupper betaler topskat. Den effektive afkastbeskatning er sammensat af den direkte afkastbeskatning på 15 pct.point plus en effekt fra aftrapningen af pensionstillægget på 22 pct.point fratrukket den skattemæssige besparelse på 8 pct.point, der opnås via reduktionen af pensionstillægget.¹³ Betydningen af modregningen i pensionstillægget er betydeligt større i dette tilfælde end ved den tilsvarende indbetaling på en kapitalindkomstskattepligtig ordning. Det skyldes, at nedbringelse af hovedstolen og afkast frem til pensionering bidrager til modregningen.

Typepersonerne med en indkomst svarende til medianindkomsten for en ufaglært, en faglært eller en person med kort eller mellemlang videregående uddannelse betaler ikke topskat på noget tidspunkt i den erhvervsaktive del af livet. Alligevel stiger den marginale effektive afkastbeskatning med alderen. Det skyldes – ligesom i tilfældet med kapitalindkomstskattepligtig opsparing – at nettoeffekten af modregningen af de sociale ydelser stiger relativt til afkastet, jo ældre man er på indbetalingstidspunktet. Da modregningen også inkluderer hovedstol og afkast frem til pensionering, bliver aldersafhængigheden mere udtalt end i tilfældet med kapitalindkomstskattepligtig op-

13. De 8 pct. fremkommer som skattesatsen for personer, der ikke betaler topskat, multipliceret med forøgelse af den effektive afkastbeskatning som følge af modregningen af pensionstillægget.

Tabel 2. Forventet effektiv marginal afkastbeskatning i pct. ved opsparing på livrente.

Alder	Ufaglært	LVU	LVU + 20 pct.	LVU + 100 pct.	LVU + 200 pct.
	Faglært KMVU				
25	28	–	–	–	–
30	29	29	27	4	15
35	31	31	19	3	15
40	33	32	19	1	15
45	35	35	20	-1	15
50	39	39	21	-4	15
55	44	44	22	-8	15
60	53	53	24	-14	15

Anmærkning: Vurderet ved skattesatser for fuldt indfaset Forårspakke 2.0. Den antages, at personen ikke modtager boligstøtte.

sparing. Ved en indbetaling til en livrente som 60-årig bliver den effektive marginale afkastbeskatning 53 pct., hvilket er sammensat af en direkte pensionsafkastbeskatning på 15 pct. plus bidrag på 60 pct. fra reduktionen i pensionstillægget og fratrukket en skattebesparelse på 22 pct. som følge af modregningen, jf. tabel 2.

Selvom typepersoner med en indkomst svarende til medianindkomsten for en person med LVU betaler topskat i perioden fra de er 44 til 60 år, er indkomsten ikke så høj, at hele den ekstra indbetaling på pensionsordningen bliver fradragsberettiget i topskatten. Derfor er den effektive beskatning for denne gruppe kun en smule lavere end for de øvrige tre typepersoner. Hvis indkomsten er 20 pct. højere end medianindkomsten for personer med LVU, vil den marginale indbetaling fuldt ud blive modregnet i topskatten fra det 35. år. Dermed falder den effektive beskatning af afkastet til omkring 19 pct. i 35-års alderen og til 24 pct. i 60-års alderen (heraf 60 pct. point fra modregning i pensionstillægget, 15 pct. point fra pensionsafkastbeskatning og -51 pct. point fra indkomstskat).

En person, som betaler topskat på indbetalingstidspunktet og har høje pensionsudbetalinger, således at folkepensionstillægget er fuldt aftrappet, kan efter reglerne i Forårspakke 2.0 komme i den situation, at vedkommende ikke betaler topskat på udbetalingstidspunktet samtidig med, at der ikke er modregning i sociale ydelser, fordi pensionstillægget er fuldt aftrappet. Denne situation opstår i typeberegningerne for en person med en indkomst, der hvert år er dobbelt så høj som medianindkomsten for langvarigt videregående uddannede, illustreret ved søjlerne med »LVU + 100 pct.« i tabel 3. For denne person er den effektive marginale afkastbeskatning på 1 pct. ved indbetalinger som 40-årig og på -14 pct. ved indbetalinger som 60-årig. For den 40-årige er den effektive afkastbeskatning sammensat af pensionsafkastbeskatning på 15

Tabel 3. Reduktion i forventet effektiv marginal afkastbeskatning ved placering i livrente frem for kapitalindkomstskattepligtig opsparing (pct. point).

Alder	Ufaglært Faglært KMVU	LVU	LVU + 20 pct.	LVU + 100 pct.	LVU + 200 pct.
25	13	–	–	–	–
30	12	12	15	32	22
35	11	11	23	34	22
40	10	10	24	35	22
45	8	9	24	37	22
50	6	6	25	40	22
55	3	3	26	44	22
60	-2	-2	27	51	22

Anmærkning: Vurderet ved skattesatser for fuldt indfaset Forårspakke 2.0. Den antages at personen har positiv kapitalindkomst under 40.000 kr., ingen boligstøtte.

pct.point og et bidrag fra indkomstskatten på -14 pct.point. Ved indbetaling som 60-årig er det negative bidrag fra indkomstskatten vokset til -29 pct.point, fordi skattebesparelsen ved, at indbetalingerne trækkes fra til topskat, mens udbetalinger beskattes med bundskat, måles i forhold til et lavere akkumuleret afkast. Med skattereformen fra 2012 er pensionstillægget forøget, således at der i højere grad er sammenfald mellem den indkomst, der fører til fuld aftrapning af pensionstillægget og den indkomst, som giver anledning til topskat. De meget lave EMETR-niveauer for LVU + 100 pct. er således kun gældende i et begrænset indkomstinterval efter Skattereform 2012.

Endelig kan en persons indkomst og pensionsudbetaling være så høj, at vedkommende betaler topskat på såvel indbetalings- som udbetalingstidspunktet, så vedkommende dermed ikke er berettiget til pensionstillæg. I dette tilfælde er den marginale effektive afkastbeskatning på 15 pct. uafhængig af alder, da beskatningen alene består af pensionsafkastskatten. Dette er tilfældet for eksemplet med en indkomst svarende til medianindkomsten for »LVU + 200 pct.«, jf. tabel 2.

Med skattereglerne efter Forårspakke 2.0 har personer med positiv nettokapitalindkomst, som ikke modtager boligstøtte, som hovedregel et skattemæssigt incitament til at spare op i form af livrenter frem for kapitalindkomstskattepligtig opsparing. Dette gælder også, selvom de ikke betaler topskat på indbetalingstidspunktet. I dette tilfælde gælder resultatet dog ikke for indbetalinger, som foretages sent i arbejdslivet. Ved 60-års alderen er der en merbeskatning ved opsparing i livrenter frem for kapitalindkomstskattepligtig opsparing, hvis der ikke betales topskat på indbetalingstidspunktet, jf. tabel 3. Denne merbeskatning vokser frem til pensionsalderen.

4.3 Sammenligning med opsparring på kapitalpension

I dette afsnit sammenlignes den effektive afkastbeskatning ved livrenter og kapitalindkomstskattepligtig opsparring med afkastbeskatningen af kapitalpension.

Kapitalpensioner er karakteriseret ved, at hele det indestående beløb udbetales på samme tid. Indbetalinger til en kapitalpension er ikke fradragsberettigede i topskatten. Med gennemførelse af Forårspakke 2.0 er kapitalpensionsindskud derfor alene fradragsberettigede i bundskattegrundlaget, som udgør godt 37 pct. i en typisk kommune. Afkast af indestående på kapitalpensioner beskattes som pensionsafkast med 15 pct. Ved udbetaling beskattes kapitalpensioner med 40 pct. Udbetalinger modregnes ikke i sociale ydelser, men indbetalinger reducerer indkomstgrundlaget for beregning af sociale ydelser og kan derfor udløse øget tildeling af f.eks. boligsikring. Det antages, at kapitalpensionen udbetales på pensionstidspunktet, og at det udbetalte provenu indsættes på en kapitalindkomstskattepligtig ordning, som gradvis nedbringes frem mod det forventede dødstidspunkt. Afkastet af opsparringen i pensionsperioden er underlagt reglerne for kapitalindkomstpligtig opsparring, dvs. afkastet beskattes med indkomstskattesatsen og modregnes i indkomstafhængige sociale ydelser.¹⁴

Det antages, at kapitalpensionen udbetales ved overgang til pension ved alderen 65 år. Regneeksemplet er ikke udtryk for minimering af de effektive skattebetalinger, fordi det efter reglerne i Forårspakke 2.0 er muligt at bevare kapitalpensionsordningen til det fyldte 75. år. Det er skattemæssigt fordelagtigt at lade indeståendet på kapitalpensionen blive stående længst muligt, idet pensionsafkastskatten er lavere end afkastskatten efter reglerne i kapitalindkomstbeskatningen. Hertil kommer, at afkastet i kapitalpensionsordningen ikke giver anledning til modregning i indkomstafhængige ydelser som f.eks. pensionstillægget. Endelig gælder, at indbetalinger i pensionistperioden efter reglerne i Forårspakke 2.0 reducerer indkomstgrundlaget for beregning af sociale ydelser – og derfor forøger f.eks. pensionstillægget – mens der ikke er modregning i ydelserne ved udbetaling. For personer med pensionsindkomster i intervallet, hvor pensionstillægget aftrappet, er der således en betydelig mulighed for »skatte-tænkning« ved at indbetale på kapitalpensionsordninger i perioden fra personen er 65 år, til ordningen skal udbetales ved det fyldte 75. år.¹⁵ Samlet gælder således, at de præsenterede effektive skattesatser markant overvurderer de nødvendige skattebetalinger ved opsparring på kapitalpensionsordninger. Eksemplet er valgt for at sikre størst mulig sammenlignelighed mellem opsparingsformerne.

14. Som beskrevet i fodnote 4 er reglerne for denne type opsparring ændret med Skattereform 2012. Der gives ikke fradrag på indbetalingstidspunktet, mens udbetalinger er skattefrie. Derved spares den merbeskatning som hidtil har været mellem beskatning af udbetalinger og fradrag for indbetalinger. På den anden side giver indbetalinger ikke længere anledning til reduktion i den indkomst som leder til sociale ydelser som f.eks. boligsikring.

15. Muligheden for sidstnævnte skattetænkning er fjernet med Skattereform 2012.

Tabel 4. Reduktion i forventet effektiv marginal afkastbeskatning ved placering i livrente frem for kapitalpensionsopsparing (pct. point).

Alder	Ufaglært Faglært KMVU	LVU	LVU + 20 pct.	LVU + 100 pct.	LVU + 200 pct.
25	-3	-	-	-	-
30	-3	-3	0	18	7
35	-3	-3	9	20	8
40	-3	-3	11	23	9
45	-3	-3	12	27	11
50	-3	-3	15	32	13
55	-3	-3	19	40	17
60	-2	-2	26	52	23

Anmærkning: Vurderet ved skattesatser for fuldt indfaset Forårspakke 2.0. Den antages at personen har positiv kapitalindkomst under 40.000 kr., ingen boligstøtte.

Der er som nævnt med reglerne i Forårspakke 2.0 en begrænset merbeskatning af udbetalingen af kapitalpensionen, idet skatten på udbetalingstidspunktet er godt 3 pct.point højere end på indbetalingstidspunktet. I forhold til kapitalindkomstskattepligtig opsparing skal dette tillæg vejes op mod den reduktion i den direkte afkastbeskatning, som følger af, at afkastet i kapitalpensioner beskattes med den lavere pensionsafkastskat. Samlet gælder, at for indbetalinger, der foretages meget tæt på pensionsalderen, vil der – i eksemplet – være en gevinst i form af lavere effektiv afkastbeskatning ved at foretage fri kapitalindkomstskattepligtig opsparing. Helt frem til 60-års alderen gælder dog, at der er en lavere effektiv afkastbeskatning ved kapitalpension end ved kapitalindkomstskattepligtig opsparing. Hvis personen udnytter muligheden for at lade kapitalpensionen blive stående efter pensioneringen, vil der selv i det sidste år som erhvervsaktiv være en skattemæssig gevinst ved opsparing i kapitalpension frem for kapitalindkomstskattepligtig opsparing.

Opsparing på kapitalpension er derfor den finansielle opsparingsform, som har den laveste effektive marginale afkastbeskatning for alle tidspunkter i livet, hvis personen ikke betaler topskat på indbetalingstidspunktet, og hvis personens øvrige pensionsopsparing vil give anledning til modregning i pensionstillægget.¹⁶

Tabel 4 viser reduktionen i den effektive marginale afkastbeskatning ved opsparing i livrente frem for kapitalpension, hvis personen bor i ejerbolig og har positiv kapitalindkomst under 40.000 kr. Opsparing i kapitalpension reducerer den effektive afkastbeskatning med 3 pct. point i forhold til livrente for personer, der ikke betaler topskat.

16. I det omfang, det er muligt at fortage den marginale opsparing i form af opsparing i bolig, er den effektive marginale beskatning endnu lavere, jf. De Økonomiske Råd (2008a).

Det skal erindres, at såfremt kapitalpensionen ikke hæves ved pensionering, kan gevinsten forøges betragteligt, især ved indbetalinger sent i livet.

Mens den mildere modregning af de sociale ydelser er tilstrækkelig til at sikre, at kapitalpension er den skattemæssigt mest attraktive opsparingsform for personer, som ikke betaler topskat, er dette ikke tilfældet for personer, som betaler topskat på indbetalingstidspunktet. Den højere fradragret på livrenter betyder, at livrenter giver en markant lavere marginal effektiv beskatning end kapitalpension for disse indkomstgrupper. Resultatet gælder uafhængigt af, om pensionsindkomsten giver anledning til topskat eller ej.

Imidlertid er det næppe det typiske billede, at personer med ejerbolig har positiv kapitalindkomst gennem hele livet. Hvis der i stedet betragtes personer med samme indkomstprofil som ovenfor, men med en negativ kapitalindkomst på over 50.000 kr., er der en forøget skattemæssig tilskyndelse til at spare op i kapitalindkomstskattepligtige fordringer pga. den lavere rentefradragret. Dette giver i regneeksemplerne også en indirekte forøgelse af den skattemæssige tilskyndelse til at anvende kapitalpension frem for livrente, fordi kapitalpensionen efter udbetaling konverteres til en skattepligtig opsparing. Jo senere i livet indbetalingen foretages, jo større reduktion i den effektive afkastbeskatning af kapitalpension opnås. For gruppen af personer, der på den ene side har høj gæld og på den anden side ikke betaler topskat, undervurderer eksemplerne den skattemæssige gevinst ved både kapitalindkomstskattepligtig opsparing og kapitalpension relativt til livrente.

4.4 Samspil mellem opsparing og boligstøtte

Samspillet mellem reglerne for pensionsopsparing og boligstøttereglerne giver anledning til betydelige forskelle i den marginale effektive afkastbeskatning. Ved pensionsudbetalingen af livrenter modregnes boligydelsen som nævnt ikke blot som følge af afkastet, men også som følge af den del af udbetalingen, der fører til reduktion af formuen. Dermed kan bidraget til den marginale afkastbeskatning blive væsentligt højere end modregningsprocenten på de 22½ pct. Det gælder særligt for indbetalinger sent i arbejdslivet. På den anden side udløser indbetalinger til livrente potentielt forøget boligsikring på det tidspunkt, hvor indbetalingen foretages, men dette er ikke tilfældet i de her bragte beregninger.

Afslutningsvist betragtes derfor forskelle i den marginale effektive afkastbeskatning mellem forskellige opsparingsformer for personer, der har mulighed for at modtage boligstøtte. Der tages udgangspunkt i personer med en indkomst svarende til henholdsvis ufaglærte, faglærte, personer med kort og mellemlang videregående uddannede og personer med langvarig videregående uddannelse.

For personer med en indkomst svarende til medianindkomsten for ufaglærte er bidraget fra boligstøttereglerne til den effektive afkastbeskatning af opsparing i livrente på omkring 10 pct.point både ved indbetaling som 30-årig og som 60-årig. Ved indbetalinger foretaget mellem 40- og 50-års alderen er der kun en begrænset effekt fra boligstøtten på den effektive beskatning, fordi der i disse år opnås mest ekstra boligsikring som følge af indbetalingen. For alle aldersgrupper af ufaglærte lejere med positiv kapitalindkomst betyder denne mulighed for at opnå ekstra boligsikring på indbetalingstidspunktet, at bidraget til den effektive afkastbeskatning fra reduceret boligstøtte i pensionsalderen er mindre ved opsparing i en livrente end ved kapitalindkomstskattepligtig opsparing.

Med skattereglerne i Forårspakke 2.0 er der en 40 pct.'s effektiv afkastbeskatning ved indbetalinger til livrente foretaget af en 30-årig ufaglært lejer. Denne effektive skattesats er sammensat af bidrag fra pensionsafkastskatten på 15 pct.point, 22 pct.point fra aftrapning af pensionstillæg, 11 pct.point fra aftrapning af boligstøtten og en skattebesparelse på 8 pct.point som følge af det lavere pensionstillæg. Til sammenligning er den effektive afkastbeskatning ved kapitalindkomstskattepligtig opsparing på 58 pct. Som 60-årig er den effektive marginale afkastbeskatning af livrenter steget til 61 pct. – sammensat af 15 pct.point fra pensionsafkastbeskatning, 60 pct.point fra modregning af pensionstillæg, 8 pct.point fra modregning af boligstøtte og en skattebesparelse på 22 pct.point fra nedtrapningen af pensionstillægget. Også dette er lavere end den tilsvarende beskatning af kapitalindkomstskattepligtig opsparing, som ifølge vore beregninger er på 67 pct.¹⁷

For personer med en indkomst svarende til medianindkomsten for faglærte gælder ligeledes, at gevinsten ved den ekstra boligsikring på indbetalingstidspunktet dominerer tabet ved den ekstra modregning af boligydelsen på udbetalingstidspunktet, således at bidraget fra boligstøtten til den effektive marginale afkastskat er lavere ved en opsparing på livrente end ved en tilsvarende kapitalindkomstskattepligtig opsparing. Også for personer med dette indkomstniveau er effekten tilstrækkelig til at sikre, at der er et skattemæssigt incitament til at spare op i livrenter frem for i kapitalindkomstskattepligtig indkomst gennem hele livet.¹⁸

Derimod betyder reglerne for boligstøtten, at den forøgede modregning i boligydelsen dominerer gevinsten ved forøget boligsikring for typepersonerne med korte, mellemlemlange og lange videregående uddannelser. Det skyldes, at disse gruppers indkomst som erhvervsaktive er for høj til, at der i tilstrækkeligt omfang kan opnås boligsikring

17. Hvis rentebetalingerne overstiger 50.000 kr., er rentefradraget lavere. Den marginale direkte afkastbeskatning er i dette tilfælde 25½ pct. eller ca. 12 pct.point lavere end for personer med positiv kapitalindkomst. Fordi skatteværdien af rentefradraget er lav, giver skattesystemet en tilskyndelse til at nedbringe den kapitalindkomstskattepligtige gæld frem for at spare op på pensionsordning, så længe renteudgifterne overstiger de 50.000 kr.

Tabel 5. Reduktion i forventet effektiv afkastbeskatning ved kapitalpension frem for andre opsparingsformer, inklusiv boligstøtte (pct.point).

Alder	Livrente				Kapitalindkomstskattepligtig			
	Ufaglært	Faglært	KMVU	LVU	Ufaglært	Faglært	KMVU	LVU
25	10	10	10	–	28	24	18	–
30	11	12	12	12	28	28	27	25
35	12	13	13	12	32	31	25	15
40	14	15	14	13	38	29	17	14
45	17	16	15	14	41	26	12	12
50	19	19	17	16	38	28	10	10
55	22	23	19	19	31	35	7	7
60	27	29	23	23	30	39	2	2

ved indbetaling til en livrente. Boligstøttereglerne indebærer dermed, at den effektive afkastbeskatning efter Forårspakke 2.0 bliver højere ved indbetaling på en livrente end ved kapitalindkomstskattepligtig opsparing fra omkring 45 års alderen.¹⁹ For begge grupper når EMETR ved en indbetaling til livrente som 60-årig op på 83 pct. ved reglerne efter Forårspakke 2.0. Den effektive skattesats er sammensat af følgende bidrag: modregning i boligstøtte 30 pct.point, modregning i pensionstillæg 60 pct.point, pensionsafkastbeskatning 15 pct.point og en skattebesparelse på 22 pct.point som følge af modregning i pensionstillæg.

De særlige regler for kapitalpension indebærer, at indbetalinger kan give anledning til forøget boligsikring, mens udbetaling af kapitalpensionen ikke i sig selv påvirker boligydelsen. Det betyder, at kapitalpension bliver endnu mere fordelagtig for lejere, der ikke betaler topskat, end for ejere. I forhold til livrente er den effektive afkastbeskatning ved indbetalinger til kapitalpension mellem 10 og 30 pct. lavere for lejere, jf. tabel 5.

5. Konklusioner

Den effektive afkastbeskatning af den skattemæssigt optimale pensionsopsparingsform er lavere for personer, som betaler topskat i den erhvervsaktive alder, end for personer med en indkomst under topskattegrænsen. Da indkomstgrænsen for topskatbetaling hæves efter Forårspakke 2.0 og skattereformen fra 2012, er beskatningens regressive element dog forskudt til et højere indkomstniveau og berører dermed en mindre del af befolkningen.

For personer, der modtager boligstøtte, er der meget høje niveauer for den forventede effektive marginale beskatning af afkastet. Herudover er der for denne gruppe en

19. Hvis lejeren har høj gæld i hele restlevetiden, således at kapitalindkomstsattesatsen er 25½ pct., er der for disse typepersoner et skattemæssigt incitament til kapitalindkomstskattepligtig opsparing helt fra 30 års alderen.

væsentligt lavere afkastbeskatning ved opsparing i kapitalpension end i andre former for finansiel opsparing.

Beregningerne i denne artikel illustrerer kompleksiteten i samspillet mellem aftrapningen af de sociale ydelser og skattesystemet. Indkomstafhængighed i de sociale ydelser forøger den effektive beskatning af afkastet af opsparing for personer, der ikke betaler topskat, mens fraværet af aftrapning i sociale ydelser for personer med høje indkomster i pensionsalderen trækker den marginale afkastbeskatning ned. Analysen afdækker en stor variation i den effektive afkastbeskatning på tværs af opsparingsformer, aldersgrupper og indtægtsintervaller. For personer med fuldt overblik over de gældende regler medfører skatte- og overførselssystemet således potentielt en tilsvarende forvridning af opsparingsvalget. For personer, der ikke fuldt ud kan overskue det komplekse samspil mellem skatter og overførsler, kan der samtidig opstå en uforudset merbeskatning, hvis de som følge af manglende overblik træffer et u hensigtsmæssigt opsparingsvalg. I begge situationer må der antages at opstå et velfærdstab.

Det forekommer tvivlsomt, at de store forskelle i den effektive beskatning af forskellige opsparingsformer er fuldt tilsigtede af de politiske beslutningstagere. Analysen i denne artikel peger derfor på, at der kan være behov for et udredningsarbejde, som kan danne grundlag for et mere enkelt og overskueligt system for beskatning af opsparingsafkast i Danmark. I en situation, hvor der er et samfundsmæssigt ønske om, at en del af den finansieringsmæssige risiko ved forøget levetid bæres af private pensionsordninger, forekommer det hensigtsmæssigt i øget omfang at samtænke reglerne for aftrapning af de sociale ydelser med skattereglerne for de forskellige typer opsparing.

Litteratur

- De Økonomiske Råd. 2008a. Dansk Økonomi, forår 2008, København.
- De Økonomiske Råd. 2008b. Dansk Økonomi, efterår 2008, København.
- Hansen, M. F. og M. L. Barington. 2009. *Danmarks fremtidige befolkning, Befolkningsfremskrivning 2009*. Rapport, august 2009. DREAM, København
- Linaa, J. G., L. H. Pedersen og P. B. Sørensen (2010). Den effektive beskatning af opsparingsafkast i Danmark, *Working Paper 2010:5*, De Økonomiske Råd.
- LO. 1985. LO's Pensionsreformudvalg: Forslag til en samlet pensionsreform, København.
- Pedersen, L. H., P. Stephensen and P. Trier. 1999. *A CGE Analysis of the Danish Ageing Problem*, DREAM, København
- Velfærdskommissionen. 2006. *Fremtidens velfærd – vores valg*, bind I, København.